

Вий № 124

НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ

Охорона природи

ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ

Порядок здійснення операцій

ДСТУ 4462.3.01:2006

Видання офіційне

БЗ № 12-2006/847

IE 79800
ZB 568182
11.12.2008

Голова ДЗ
10.12.2008

Київ
ДЕРЖСПОЖИВСТАНДАРТ УКРАЇНИ
2008

ПЕРЕДМОВА

1 РОЗРОБЛЕНО: Технічний комітет зі стандартизації «Охорона навколишнього природного середовища України» (ТК 82) (підкомітет «Управління відходами, їх знешкодження та переробка»)

РОЗРОБНИКИ: **В. Братчиков**, канд.техн. наук; **Г. Виговська**, канд. техн. наук; **В. Міщенко**, д-р екон. наук (науковий керівник); **Б. Горлицький**, д-р г.-м. наук; **Л. Письменна**; **Л. Повякель**, канд. біол. наук

2 ПРИЙНЯТО ТА НАДАНО ЧИННОСТІ: наказ Держспоживстандарту України від 26 грудня 2006 р. № 372 з 2007–07–01

3 УВЕДЕНО ВПЕРШЕ

Право власності на цей документ належить державі.
Відтворювати, тиражувати і розповсюджувати його повністю чи частково
на будь-яких носіях інформації без офіційного дозволу заборонено.
Стосовно врегулювання прав власності треба звертатися до Держспоживстандарту України

Держспоживстандарт України, 2008

ЗМІСТ

	с.
1 Сфера застосування	1
2 Нормативні посилання	1
3 Терміни та визначення понять	2
4 Позначки та скорочення	2
5 Загальні вимоги до виявлення, ідентифікації, інвентаризації, ставлення на первинний облік та паспортизації відходів	2
6 Порядок операцій щодо окремих видів відходів	4
7 Вимоги до операцій щодо поводження з відходами	4
7.1 Збирання відходів	4
7.2 Зберігання відходів на території підприємства	5
7.3 Транспортування відходів	6
7.4 Оброблення та перероблення відходів	6
7.5 Утилізація відходів	7
7.6 Видалення відходів	8
Додаток А Типові форми первинного обліку відходів та інструкція щодо їх заповнювання	9
Додаток Б Паспорт відходів підприємства	15
Додаток В Операції з видалення та утилізування відходів	25
Додаток Г Джерела інформації	26

НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ

ОХОРОНА ПРИРОДИ
ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ
Порядок здійснення операцій

ОХРАНА ПРИРОДЫ
ОБРАЩЕНИЕ С ОТХОДАМИ
Порядок выполнения операций

ENVIRONMENT PROTECTION
WASTES MANAGEMENT (HANDLING)
Order of operations realization

Чинний від 2007-07-01

1 СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

Вимоги цього стандарту поширюються на всі етапи поводження з відходами, починаючи з моменту їх утворювання, охоплюючи операції збирання, заготівлі, оброблення, перероблення, транспортування, утилізування, розміщування (зокрема зберігання), знешкоджування та видалення (зокрема захоронення) та контролювання за цими операціями і нагляд за місцями видалення.

Цей стандарт установлює порядок операцій поводження з відходами, утворюваними на усіх стадіях життєвого циклу продукції, виконання робіт та надання послуг.

Вимоги стандарту стосуються тих типів відходів, на які поширюється сфера дії Закону України «Про відходи».

Цей стандарт не поширюється на поводження з радіоактивними відходами і відходами військової діяльності.

2 НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ

У цьому стандарті наведено посилання на такі нормативні документи:

Закон України «Про відходи»

ДК 005-96 Класифікатор відходів

ДК 009:2005 Класифікація видів економічної діяльності

ДК 014-97 Класифікатор об'єктів адміністративно-територіального устрою України

ДСТУ 2195-99 (ГОСТ 17.9.0.2-99) Охорона природи. Поводження з відходами. Технічний паспорт відходів. Склад, вміст, викладення і правила внесення змін

ДСТУ 3278-95 Система розроблення та поставлення продукції на виробництво. Основні терміни та визначення

ДСТУ 3689-98 Дорожній транспорт. Знаки розпізнавальні транспортних засобів. Загальні технічні умови

ДСТУ 3910-99 (ГОСТ 17.9.1.1-99) Охорона природи. Поводження з відходами. Класифікація відходів. Порядок назв відходів за генетичним принципом і віднесення їх до класифікаційних категорій

ДСТУ 3911–99 (ГОСТ 17.9.0.1–99) Охорона природи. Поводження з відходами. Виявлення відходів і подання інформаційних даних про відходи. Загальні вимоги

ДСТУ 4462.0.01:2005 Охорона природи. Поводження з відходами. Терміни та визначення понять

ДСТУ ISO 14001–97 Система управління навколишнім середовищем. Склад та опис елементів і настанови щодо їх застосування

ДСТУ ISO 14004–97 Система управління навколишнім середовищем. Загальні настанови щодо принципів управління, систем та засобів забезпечення

ГОСТ 12.1.005–88 Общие санитарно-гигиенические требования к воздуху рабочей зоны (Загальні санітарно-гігієнічні вимоги до повітря робочої зони)

ГОСТ 17.0.0.01–76 Система стандартов в области охраны природы и улучшения использования природных ресурсов. Основные положения (Система стандартів в галузі охорони природи та покращення використання природних ресурсів. Основні положення)

ГОСТ 17.4.2.01–81 Охрана природы. Почвы. Номенклатура показателей санитарного состояния (Охорона природи. Ґрунти. Номенклатура показників санітарного стану)

ГОСТ 30166–95 Ресурсосбережение. Основные положения (Ресурсозбереження. Основні положення).

3 ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ

У цьому стандарті застосовують терміни та визначення, встановлені у:

ДСТУ 3278 — життєвий цикл (продукції), стадія життєвого циклу (продукції)

ДСТУ 3911 — виявлення відходів

ДСТУ 4462.0.01 — безгосподарні відходи, відходи, видалення відходів, вторинна сировина, заготівля відходів, збирання відходів, ідентифікування відходів, інвентаризація відходів, класифікування відходів, облік відходів, оброблення відходів, паспортизація відходів, перероблення відходів, поведження з відходами, утилізування відходів, місця (об'єкти) видалення відходів

операції поведження з відходами

Послідовність спрямованих на відходи дій (охоплюючи людську діяльність, фізичні, хімічні, біологічні процеси), метою яких є обмеження негативного впливу відходів на довкілля та(або) отримання з відходів тих чи інших матеріалів (сировини, енергії).

4 ПОЗНАКИ ТА СКОРОЧЕННЯ

НД — нормативний документ;

ОЕСР — Організація економічного співробітництва і розвитку;

СПОДУ — система познач органів державного управління;

ЄДРПОУ — Єдиний державний реєстр підприємств та організацій України.

5 ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ВИЯВЛЕННЯ, ІДЕНТИФІКАЦІЇ, ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ, СТАВЛЕННЯ НА ПЕРВИННИЙ ОБЛІК ТА ПАСПОРТИЗАЦІЇ ВІДХОДІВ

5.1 Виявляють відходи та збирають дані щодо них згідно з ДСТУ 3911. Виявляють відходи також в процесі інвентаризації відходів.

5.2 Інвентаризацію відходів, як комплекс організаційно-технічних заходів з їх виявлення, обстежування та реєстрації, виконують у встановленому порядку за рішенням органів державного управління чи адміністрації підприємства (корпорації). Інвентаризація може мати державний, регіональний, галузевий чи внутрішньовиробничий статус і стосуватися тих чи інших аспектів поведження з відходами, певних їх видів і класифікаційних груп. Інвентаризацію проводять згідно з інструкціями та встановленими органами управління завданнями, де зазначають вихідні критерії допущення до певного статистичного обстеження тих чи інших об'єктів.

Внутрішньовиробничу інвентаризацію проводять на загальних методологічних засадах згідно з чинними в Україні нормативними документами про організування бухгалтерського обліку і звітності.

5.3 Ідентифікацію проводять віднесенням відходів до певних категорій та класифікаційних груп, виходячи з їх походження, складу, стану, небезпеки для довкілля та здоров'я людини, технологічних можливостей знешкодження, утилізування чи видалення. Ідентифікацію проводять на підставі:

- фізичного (агрегатного) стану відходів та визначання їхнього хімічного, речовинного та granulometrichного складу за стандартними методиками;
- визначання небезпечних властивостей відходів за встановленим порядком та стандартними методиками [2], [5];
- віднесенням до певного класу (категорії) небезпеки для здоров'я людей, встановленої згідно з чинними нормативними документами [1];
- радіаційно-гігієнічних характеристик, встановлених за стандартними методиками.

5.4 На основі отриманих в процесі ідентифікації даних складають характеристику відходів, яка охоплює агрегатний стан, клас небезпеки (зокрема за токсичністю), хімічний та (або) матеріальний (речовинний) склад, фізико-механічні та інші властивості.

5.5 За характеристиками (властивостями, ознаками) відходів визначають їх відповідність вимогам нормативним документам, ознакам класифікацій та відносять до певних категорій матеріалів чи речовин, регламентованих відповідними нормативними документами, зокрема регламентами міжнародних документів (угод), до яких приєдналася Україна [2].

За віднесенням відходів до певних категорій матеріалів чи речовин встановлюють тип відходів, клас небезпеки, а також марку, групу тощо для тих відходів, які можна використовувати як вторинну сировину.

5.6 Виявлені та ідентифіковані відходи підлягають первинному обліку. Первинний облік відходів виконують реєстрацією обсягів фактичного поточного утворювання відходів за відповідними формами, затвердженими у встановленому порядку, та згідно з інструкцією з заповнювання зазначених форм, наведеною у додатку А.

5.7 Назву відходів зазначають згідно з чинними нормативними документами.

5.8 Завершальним етапом первинного обліку відходів є їх паспортизація. Вона охоплює послідовне збирання, узагальнення та зберігання відомостей про кожний конкретний вид відходів, їх походження, технічні, фізико-хімічні, технологічні, екологічні, санітарні, економічні та інші показники, методи їх вимірювання та контролювання, а також технології їх знешкодження, оброблення, перероблення, утилізування чи видалення. За підсумками паспортизації складають паспорти відходів згідно з інструкцією про порядок їх заповнювання (додаток Б).

Паспортизацію відходів можна також виконувати заповнюванням і веденням Технічного паспорта відходів згідно з ДСТУ 2195.

Форми паспорта відходів заповнюють на підставі всієї наявної інформації, охоплюючи нормативно-технічну, технологічну документацію, дані журналів первинного обліку відходів, результати безпосередніх досліджень складу та властивостей (проведених за стандартними та сертифікованими методиками), результатів інвентаризації відходів, спеціальних актів щодо виявлення безгосподарних відходів. Заповнені паспорти уточнюють, якщо зміни в технології, де утворюються відходи, призводять до істотних відмінностей у їх характеристиці.

5.9 Безгосподарні відходи виявляють на підставі заяв (повідомлень) юридичних чи фізичних осіб, зокрема землекористувачів, до місцевих органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування про факти виявлення відходів.

5.10 Виявляють, ведуть первинний облік та паспортизацію відходів власники (утворювачі) відходів.

5.11 Первинний облік та паспортизацію безгосподарних відходів, власника яких не встановлено, виконують місцеві державні адміністрації або органи місцевого самоврядування згідно з чинними нормативними актами [6].

6 ПОРЯДОК ОПЕРАЦІЙ ЩОДО ОКРЕМИХ ВИДІВ ВІДХОДІВ

6.1 Для операцій з небезпечними відходами, а також на господарську діяльність зі збирання, заготівлі окремих видів відходів як вторинної сировини необхідно мати ліцензію згідно з [7], [8].

6.2 Для операцій з небезпечними відходами допускають тільки осіб, які пройшли професійну підготовку, що підтверджено відповідними документами.

6.3 Кожна операція поводження з відходами має бути забезпечена відповідними нормативно-технологічними документами. Нормативно-технологічна документація на поводження з небезпечними відходами повинна пройти екологічну та санітарно-гігієнічну експертизу згідно з чинними нормативно-правовими актами.

6.4 Операції поводження з небезпечними відходами, а також господарську діяльність зі збирання, заготівлі окремих видів відходів як вторинної сировини забезпечують відповідною матеріально-технічною базою, яку встановлюють ліцензійними умовами певного виду діяльності.

7 ВИМОГИ ДО ОПЕРАЦІЙ ЩОДО ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ

7.1 Збирання відходів

7.1.1 Збирають відходи за допомогою їх вилучання з місць (об'єктів) утворення, сортування (за потреби) за заданими ознаками на однорідні складники, зберігання в спеціалізованих місцях (об'єктах) до забезпечення оброблення, перероблення, утилізування або видалення.

7.1.2 Збирають і заготовлюють відходи за видами, марками, класами (категоріями) небезпеки (зокрема токсичністю) для подальшого визначення найбільш оптимальних напрямків поводження з ними. Змішування відходів, якщо це не передбачено технологічним регламентом, не допустиме.

7.1.3 Найбільш небезпечні відходи (I — III класів небезпеки) в міру накопичування збирають у тару, призначену для кожної категорії (класу) небезпеки, і доставляють у місця (об'єкти) зберігання з дотриманням таких вимог:

- збирають, зберігають відходи, а також заготовляють відходи як вторинну сировину на підставі інструкції і плану заходів, що розробляють підприємства;

- транспортування відходів від місць утворення до місць збирання, тимчасового накопичування та зберігання повинно унеможливлювати змішування відходів між собою та їх потрапляння в довкілля;

- надзвичайно небезпечні відходи (I класу) збирають в герметичну, як правило жорстку, закриту тару (сталеві бочки, контейнери тощо);

- високонебезпечні відходи (II класу) збирають виходячи з їх фізичного стану, в поліетиленові мішки, пакети, бочки і інші види тари, що не треба закриваються і запобігають поширюванню шкідливих речовин (інгредієнтів) у довкілля;

- помірно небезпечні відходи (III класу) збирають у тару, яка забезпечує їх локалізацію, зокрема відкриту (якщо немає іншого рішення, узгодженого в установленому порядку), що дає змогу виконувати вантажно-розвантажувальні і транспортні роботи, унеможливорює негативний вплив на здоров'я людей, поширення у довкілля шкідливих речовин.

7.1.4 Малонебезпечні відходи (IV класу) збирають у відкриту тару або у вигляді конусоподібної купи в умовах, що дають змогу виконувати вантажно-розвантажувальні і транспортні роботи. (Зазначені відходи можуть бути об'єднані з комунальними (побутовими) відходами в місцях розміщування останніх або використані як ізолювальний матеріал, а також для різних робіт у разі планування території без негативних наслідків для довкілля та здоров'я людей).

7.1.5 Для збирання і тимчасового накопичування відходів на підприємствах, в цехах, на дільницях повинні бути відведені і обладнані відповідні майданчики, встановлена помаркована тара, відсіки, бункери тощо з чітким позначанням виду відходів, групи, ступеня (класу) небезпеки, (зокрема за токсичністю), марки. Конструкція та розміри тари повинні забезпечувати легку заповнюваність та відвантаження відходів і унеможливлювати їх змішування, а також забруднення і псування відходів, які можна використовувати як вторинну сировину.

7.2 Зберігання відходів на території підприємства

7.2.1 Зберігання відходів — як їх тимчасове розміщення на території підприємств, установ, організацій (далі — підприємств) може мати такий характер:

- технологічно обумовлене — зберігання у виробничих приміщеннях (цехах, дільницях, допоміжних спорудах при них тощо), що пов'язане з їх первинним збиранням і накопичуванням;
- проміжне (перед остаточним видаленням чи утилізацією) зберігання — на промислових площадках, у стаціонарних і нестаціонарних складських приміщеннях, під тимчасовим накриттям тощо.

7.2.2 Зберігають небезпечні відходи на території підприємств — суб'єктів господарської діяльності згідно з відповідним встановленим порядком.

Кількість відходів, яку можна зберігати на території підприємства, та умови їх зберігання визначають підприємства за погодженням з місцевими органами Мінприроди України, виходячи із ступеня (класу) їх небезпеки (зокрема токсичності), за фізико-хімічними властивостями (зокрема агрегатним станом, леткістю тощо), з урахуванням комбінованого впливу та інших характеристик, зафіксованих у паспорті відходів підприємства (додаток Б).

7.2.3 У разі зберігання небезпечних відходів у виробничому приміщенні ті з них, що належать до надзвичайно небезпечних (I клас), а також інші небезпечні відходи, якщо вони перебувають у рідкому і газоподібному стані, повинні перебувати у герметичній тарі. Ці відходи, а також небезпечні відходи очисних споруд після їх очищення, потрібно видаляти з виробничих приміщень протягом доби.

Тверді високонебезпечні відходи (II клас), зокрема сипучі, які зберігають в контейнерах, пластикових або паперових пакетах, мішках потрібно видаляти протягом 2-х діб.

Відхил від зазначених строків зберігання відходів у виробничих приміщеннях допустиме за погодженням з місцевими підрозділами спеціально уповноваженого органу виконавчої влади у сфері поводження з відходами та з санітарно-епідеміологічною службою.

Кількість та строки зберігання помірно- та малонебезпечних відходів (III—IV класів) у виробничому приміщенні встановлюють, виходячи із загальних вимог щодо безпеки (пожежо-вибухонебезпечності, можливості виникнення аварійних ситуацій, хімічних реакцій тощо).

У разі зберігання відходів у виробничому приміщенні повинні бути забезпечені вимоги до повітря робочої зони згідно з ГОСТ 12.1.005.

7.2.4 Проміжне зберігання і накопичення небезпечних відходів усіх категорій (класів) небезпеки на території підприємства допустиме у випадках:

- накопичення відходів до транспортної партії (для перевезення для видалення чи утилізування);
- очікування оброблення чи перероблення (для наступного транспортування);
- наступного утилізування відходів самим підприємством;
- тимчасової відсутності спеціально відведених місць чи об'єктів видалення.

7.2.5 За відсутності можливості видалення надзвичайно- та високо небезпечних відходів (I—II класів) з території підприємства згідно зі встановленим порядком допустиме їх зберігання на промислових майданчиках (в межах території підприємств, установ, організацій) у відокремлених приміщеннях, зокрема складських, під тимчасовим накриттям (під навісом) з дотриманням зазначених вище вимог. Дозволено зберігати такі відходи на території підприємства понад два роки за окремим погодженням з місцевими органами охорони довкілля та санітарно-епідеміологічною службою.

7.2.6 Спосіб зберігання відходів визначають ступенем (класом) їх небезпеки:

- відходи надзвичайно небезпечні (I класу) зберігають у герметичній, як правило, твердій тарі (контейнери тощо);
- відходи високонебезпечні (II класу) зберігають у закритій тарі (закриті ящики, пластикові пакети, мішки тощо);
- відходи помірнонебезпечні (III класу) зберігають у відкритій чи закритій тарі (ящиках, мішках, пакетах тощо);
- відходи малонебезпечні (IV класу) можна зберігати відкрито — навалом, насипом.

7.2.7 Зберігання помірно- та малонебезпечних відходів (III—IV класів) на території промислових майданчиків у відкритому вигляді (навалом, насипом, у відкритій тарі тощо) дозволено у разі дотримання таких вимог:

— концентрація шкідливих речовин у повітрі на висоті до 2-х метрів від поверхні землі не повинна перевищувати 30 % гранично допустимої концентрації згідно з ГОСТ 12.1-005 чи іншими відповідними стандартами (нормативами);

— концентрація шкідливих речовин у ґрунті санітарно-захисної зони, обумовлена міграцією токсичних інгредієнтів відходів, не повинна перевищувати допустимих норм згідно з ГОСТ 17.4.2.01, а в ґрунтових та поверхневих водах — гранично допустимої концентрації згідно з чинними нормативними актами [3];

— територія промислової площадки повинна бути розміщена з підвітряного боку, мати покрив з непроникливого для токсичних речовин матеріалу та бути обладнана автономним водовідводом. Потраплення поверхневого стоку з площадки в загальний водовідвід повинно бути вилучене за рахунок обваловування й інших заходів. Для зазначеного стоку необхідні спеціальні очисні споруди, що забезпечують уловлювання і знешкодження токсичних речовин;

— зберігають відходи в умовах захисту їх від впливу атмосферних осадів і вітру.

7.2.8 Зазначені у 7.2.3—7.2.7 вимоги не поширюються на спеціально обладнані місця (об'єкти) видалення відходів (шламонакопичувачі, шлаковідвали тощо), побудовані за відповідними проектами.

Місця (об'єкти) довгострокового зберігання відходів (більше 2-х років) прирівнюються до місць їх видалення і на них поширюються відповідні вимоги щодо ведення моніторингу, контролю та складання паспортів місць видалення відходів.

7.3 Транспортування відходів

7.3.1 Транспортують відходи в непошкодженому пакуванні використовуючи транспортні засоби, призначені для відходів відповідного класу небезпеки, з дотриманням таких вимог:

— перевозять небезпечні відходи за межами підприємства за наявності ліцензії на поводження з ними та паспорта відходів і за порядком, визначеним чинним законодавством про перевезення небезпечних вантажів;

— транспортні засоби повинні бути спеціально устатковані таким чином, щоб під час їхньої експлуатації унеможливити втрати відходів і забруднення ними довкілля та негативний вплив на здоров'я людей;

— кількість перевезених відходів не повинна перевищувати вантажного об'єму відповідного транспортного засобу;

— усі процеси, пов'язані з навантаженням, перевезенням і розвантаженням найбільш небезпечних відходів (I—III класів), повинні бути максимально механізовані. Під час перевезення напіврідких (пастоподібних) відходів, які течуть, використовують транспортні засоби, що мають шланговий пристрій для зливання;

— для твердих, сипучих і пилоподібних відходів використовують транспортні засоби, оснащені пристосованою тарою або самостійним пристроєм для розвантаження, автокраном. Для запобігання пилоутворення відходи закривають поліетиленовою плівкою тощо; пилоподібні відходи необхідно зволожувати перед навантаженням, перевезенням і розвантаженням;

— під час перевезення токсичних відходів заборонена присутність сторонніх осіб, крім водія, що пройшов спеціальний інструктаж з техніки безпеки під час поводження з небезпечними, зокрема токсичними відходами, і представника підприємства-власника (утворювача) відходів, що супроводжує вантаж. Транспортні засоби для перевезення відходів повинні мати спеціальні позначки, що характеризують їх використання.

7.3.2 Транскордонні перевезення небезпечних відходів під час їх експорту з України, імпорту в Україну чи транзиту через територію України здійснюють згідно з чинними нормативно-правовими актами та встановленими ними вимогами, зокрема ліцензуванням, пакуванням, маркуванням, страхуванням відповідальності та контролюванням [9].

7.3.3 Імпортують небезпечні відходи згідно з вимогами чинних нормативно-правових актів, зокрема: зобов'язанням сторін щодо екологічно безпечного поводження з відходами, інформації про походження та склад відходів, утилізування відходів екологічно безпечним способом на конкретному об'єкті, способу утилізування/видалення тощо [9].

7.4 Оброблення та перероблення відходів

7.4.1 Обробляють відходи їх фізичним, хімічним чи біологічним перетворюванням (зокрема знешкодженням, кондиціонуванням, іммобілізуванням), для потреби готування їх до наступного безпечного перевезення, перероблення, утилізування чи видалення.

Переробляють відходи для отримання з них матеріалів, призначених для використання в тих чи інших цілях, тобто утилізації.

Обробляти та переробляти промислові відходи можна в місцях їх утворювання (на підприємстві-утворювачі відходів), збирання, заготівлі, зберігання, утилізування або видалення, а також на спеціалізованих об'єктах. Необхідність, місце і кінцеві результати оброблення та перероблення відходів визначають виходячи з вимог нормативних документів, технологічних регламентів та іншої документації на процеси (роботи), в яких утворюють, утилізують або видаляють відходи.

7.4.2 Для оброблення та перероблення відходів можна використовувати широкий спектр механічних, гідромеханічних, тепло-масообмінних, фізико-хімічних, біологічних і інших процесів. У разі вибирання й адаптації зазначених процесів, а також технічних засобів їх забезпечення враховують граничні і номінальні значення показників, що змінюються у разі кондиціонування і знешкодження, а також періодичність та об'єми утворювання відходів. Для досягнення кінцевого результату оброблення чи перероблення промислових відходів в окремих випадках зазначені операції можуть проходити декілька стадій, за допомогою сполучення різних процесів. Це обумовлено тим, що відходи є, як правило, полікомпонентними системами і для кожного компонента можна застосовувати спеціальні методи.

7.4.3 На кожний об'єкт (місце) оброблення та перероблення відходів складають реєстраційну карту встановленої форми, згідно з чинними нормативними документами [10].

7.4.4 Щоб звести до мінімуму ризику працівників та населення під час оброблення та перероблення відходів, необхідно виконувати вимоги щодо техніки безпеки щодо відповідного виду і класу небезпеки, визначених за результатами санітарно-гігієнічної експертизи.

7.5 Утилізація відходів

7.5.1 Утилізують відходи, щоб отримати з них ті чи інші матеріали, а також енергію, за допомогою їх економічно обґрунтованого, безпечного для здоров'я людей перероблення чи прямого використання або спалюванням на базі наявних чи спеціально створених виробничих потужностей і технологічних процесів. Утилізація спрямована на повну або часткову заміну традиційних сировини, матеріалів і палива відходами; вилучення з них цінних компонентів; застосування відходів у якості шихтових матеріалів, напівфабрикатів тощо.

7.5.2 Ставлячи завдання щодо утилізації відходів проводять пошук інформації щодо наявних технологій використання відходів. Згідно з міжнародними регламентами визначають перелік операцій, які можуть привести до утилізації відходів (додаток В, табл. 2). Якщо немає інформації щодо наявних можливостей використання відходів, розробляють такі технології, проводять маркетинг і організовування відповідних виробництв з використанням як наявних технологічних блоків, так і на основі створення нових установок та виробництв.

7.5.3 Технічні вимоги до відходів, які використовують як сировину, матеріали чи домішки для виробництва конкретних видів продукції, регламентують відповідними національними нормативними документами, які повинні бути узгоджені з органами санепідемслужби. Якщо немає вищезгаданих документів, їх треба розробити та затвердити у встановленому порядку.

7.5.4 Ліцензію на даний вид діяльності отримують згідно з розділом 6 цього стандарту.

7.5.5 Правила і вимоги до маркування, пакування і перевезення згідно з відповідним нормативним документом.

7.5.6 Утилізують промислові відходи з дотриманням таких вимог:

— дотримання санітарно-гігієнічних вимог за наявності відповідних технічних регламентів, нормативної і технологічної документації, погодженої у встановленому порядку;

— наявності в технологічній документації розділу «Вимоги щодо безпеки», в якому за результатами санітарно-гігієнічної експертизи встановлюють санітарні вимоги до зведення до мінімуму ризиків для працівників та населення;

— надзвичайно і високо небезпечні токсичні відходи (I—II класів) повинні мати токсиколого-гігієнічний паспорт, а кінцеві продукти, виготовлені з їх використанням — висновок санітарно-гігієнічної експертизи;

— заборонено передавати (продавати) небезпечні, зокрема токсичні відходи, громадянам чи іншим юридичним особам, якщо вони не забезпечують утилізацію цих відходів екологічно безпечним способом, без шкідливого впливу на здоров'я населення;

— використання відходів у сільському господарстві як добрива, меліорантів тощо дозволено тільки після проведення санітарно-епідеміологічного аналізу та вивчення їх впливу на санітарний стан ґрунту і суміжних середовищ, а також біологічної та санітарно-гігієнічного оцінювання сільськогосподарської продукції, виконаних згідно з чинним законодавством;

— використання відходів у будівельній індустрії (у виготовленні цегли, бетонних виробів, фундаментів споруджень, будівництві доріг, для засипання вироблених пустот тощо) дозволено за наявності висновку санітарно-гігієнічної експертизи про вплив небезпечних (токсичних) інгредієнтів відходів на об'єкти довкілля (ґрунт, вода, повітря) та на здоров'я населення;

— гігієнічне оцінювання продукції з використанням відходів виконують органи державного санітарного нагляду, із залучанням, за потреби, науково-дослідних інститутів і підрозділів медичних інститутів гігієнічного профілю, що атестовані на цей вид діяльності;

— у разі організування виробництва товарної продукції з відходів треба виходити з результатів прогнозованої оцінки його техніко-економічної ефективності, конкурентоздатності продукції і кон'юнктури ринку, а також із соціально-екологічної необхідності утилізування відходів.

— на кожний об'єкт (місце) утилізування відходів складають реєстраційну картку встановленої форми згідно з чинним нормативно-правовим документом [10].

7.6 Видалення відходів

7.6.1 Видалення відходів у загальному випадку — це операції, що не призводять до їхньої утилізації. Визначають операції по видаленню відходів, які не призводять до їхньої утилізації, згідно з переліком, наведеним у додатку В (таблиця В.1). Частина із зазначених операцій призначена для зберігання й оброблення відходів.

7.6.2 Операції видалення відходів виконують згідно з чинним законодавством у спеціально відведених місцях чи об'єктах з урахуванням земельного, природоохоронного, з охорони здоров'я і санітарного законодавства та за наявності дозволів спеціально уповноважених органів у сфері поводження з відходами з урахуванням таких вимог:

— усі місця (об'єкти) видалення відходів (дійові, закриті, законсервовані тощо) підлягають реєстрації і паспортизації у встановленому порядку та контролюванню їх стану;

— визначені для зберігання і видалення відходів місця або об'єкти потрібно використовувати тільки за умови отримання ліцензії;

— захороняти і змішувати відходи, для яких в Україні існує відповідна технологія утилізації, можна тільки за наявності дозволу спеціально уповноважених органів виконавчої влади у сфері поводження з відходами;

— заборонено скидати і розміщувати відходи у підземних горизонтах, на території міст і інших населених пунктів, на території та об'єктах природно-заповідного фонду, землях природоохоронної, оздоровчої, рекреаційної й історико-культурної призначеності, у межах водоохоронних зон і зон санітарної охорони водних об'єктів та інших недозволених місцях;

— захороняти відходи у надрах допустимо в окремих випадках за результатами спеціальних досліджень у разі дотримання стандартів, норм і правил, передбачених законодавством України;

— передавати небезпечні відходи для зберігання і видалення іншим підприємствам або організаціям дозволено за наявності в останніх відповідної ліцензії на здійснення цих операцій;

— у разі ліквідації відходів і реабілітації забруднених місць їхнього розміщення необхідно забезпечити утилізацію або захоронення залишкових продуктів.

7.6.3 Розміщувати небезпечні відходи дозволено лише у спеціально обладнаних місцях чи об'єктах та відповідно до ліцензійних умов щодо поводження з небезпечними відходами. Проводити інші види діяльності, не пов'язані з небезпечними відходами, на території, відведеній для їх розміщення, заборонено.

Відходи перед захороненням згідно з санітарними правилами за потреби повинні пройти попереднє оброблення для максимально можливого зниження класу небезпеки [1], [4].

7.6.4 На методи оброблення повинні бути розроблені та затверджені в установленому порядку відповідні нормативні документи (інструкції, технологічні регламенти тощо).

7.6.5 Правила та вимоги до захоронення згідно з нормативними документами.

7.6.6 Місця і об'єкти видалення відходів повинні бути забезпечені засобами санітарно-епідеміологічного, санітарно-гігієнічного та екологічного моніторингу, документуванням результатів мо-

ніторингу. На місця видалення відходів потрібно складати паспорти місць видалення відходів згідно з чинними нормативно-правовими актами [11].

ДОДАТОК А
(обов'язковий)

**ТИПОВІ ФОРМИ ПЕРВИННОГО ОБЛІКУ ВІДХОДІВ
ТА ІНСТРУКЦІЯ ЩОДО ЇХ ЗАПОВНЮВАННЯ**

А.1 Типова форма № ПОВ-1

Підприємство, установа, організація,
фізична особа — суб'єкт
підприємницької діяльності

ЗАТВЕРДЖЕНА спільним наказом
Держкомстату України
та Мінприроди України №
«___» _____ р.

Ідентифікаційний код згідно з ЄДРПОУ:

Керівник (заступник керівника)
підприємства (установи,
організації)

(підпис)

Дата

**ЖУРНАЛ ПЕРВИННОГО ОБЛІКУ
УТВОРЮВАННЯ ВІДХОДІВ ЗА ПРЯМИМИ
ВИМІРЮВАННЯМИ**

Назва підрозділу (цеху, дільниці, відділу тощо) _____

Назва процесу (операції, робіт, послуг тощо) _____

Назва устаткування (апаратури тощо) _____

Назва відходів за нормативною (технологічною) документацією підприємства _____

Код та назва згідно з ДК 005 _____

Спосіб вимірювання (апаратура, устаткування тощо) _____

Почато

Закінчено

Перевірив:

Дата	Посада	Підпис	Прізвище, ініціали

ФОРМА ПЕРШОЇ І ПОДАЛЬШИХ СТОРІНОК ЖУРНАЛУ

Дата обліку, зміна тощо	Показники вимірювального устаткування або кількість вимірювальних вмістин тощо, спосіб вимірювання	Час роботи устаткування або місткість вимірювальних вмістин тощо	Обсяг утворювання відходів, одиниця вимірювання	Показники складу та контрольованих властивостей		Направлено (передано)		Підпис особи, що виконала запис
				Назва, позначка	Значення, одиниця вимірювання	Куди (об'єкт — цех, сховище, накопичувач тощо)	Обсяг, одиниця вимірювання	
1	2	3	4	5	6	7	8	9

A.2 Інструкція із заповнювання типової форми первинного обліку утворювання відходів № ПОВ-1 «Журнал первинного обліку утворювання відходів за прямими вимірюваннями»

Журнал первинного обліку утворювання відходів призначений для рахування і реєстрації обсягів фактичного поточного утворення відходів на підприємствах, в установах, організаціях, а також у фізичних осіб — суб'єктів господарювання, діяльність яких пов'язана з утворюванням відходів (далі — підприємствах) безпосередньо на об'єктах такого утворювання. Дані журналу використовують для ведення державної статистичної звітності, складання паспортів відходів, заповнювання реєстрових карт об'єктів утворювання відходів, а також розрахунку лімітів утворювання і розмішування відходів та для розроблення організаційно-технічних заходів щодо поводження з відходами.

Первинному обліку підлягають всі відходи, що утворюються на підприємстві, за винятком:

- зворотних відходів, що в єдиному циклі повертаються у технологічний процес;
- відходів, кількість яких є меншою від наявних технічних та інших можливостей фіксації їх утворювання;
- комунальних (побутових) відходів та подібних відходів підприємств, видаляють (вивозять) які за договорами зі спеціалізованими підприємствами комунального господарства.

Обліку за формою № ПОВ-1 не підлягають невлочлювані газоподібні речовини, що викидаються безпосередньо у повітря, та речовини, що скидаються із стічними водами у водні об'єкти ^{*)} (крім тих, які акумулюються і підлягають вивезенню в спеціально відведені місця), а також спеціальні види відходів в разі ведення підприємством відповідних окремих форм обліку, регламентованих чинними нормативними актами.

Первинний облік утворювання відходів виконують безпосередньо в місцях (об'єктах) утворювання відходів в процесі чи по закінченні кожного технологічного циклу, виробничої зміни, виду робіт тощо. Журнали первинного обліку заповнюють структурні підрозділи (цехи, дільниці тощо), діяльність яких супроводжена утворюванням відходів.

Журнали первинного обліку на підприємстві запроваджують за наказом керівника та письмовим розпорядженням начальників структурних підрозділів (цехів, дільниць тощо) та керівників відповідних служб, які визначають перелік і схему місць (об'єктів) утворювання відходів з їх нумерацією, відповідальних осіб за ведення первинного обліку утворювання конкретного виду відходів, періодичність перевірянь.

^{*)} Їх обліковують за окремими формами.

Журнал заповнює та підписує особа, яка призначена відповідальною за ведення первинного обліку конкретного виду відходів. Правильність заповнювання форм та достовірність даних, наведених в них, систематично перевіряє керівник відповідної служби підприємства, про що підтверджує своїм підписом у журналі.

На кожний вид відходів згідно з переліком місць (об'єктів) їх утворювання відкривають окремий журнал (або у загальній книзі обліку на такий журнал відводять необхідну кількість сторінок). Журнал візує на дату його запровадження начальник відповідного структурного підрозділу чи заступник керівника підприємства (у правому верхньому куті обкладинки).

На обкладинці журналу вказують: назву підприємства (установи, організації); назву підрозділу (цеху, дільниці, відділу тощо); назву процесу (операції, робіт, послуг тощо); назву одиниці устаткування (апаратури тощо); назву відходів за нормативною (технологічною) документацією, код та назву відходів згідно з ДК 005 (останні вписують за даними паспорта відходів після його складання).

Нижче з правого боку вказують дату початку і закінчення ведення журналу. Нижче з лівого боку роблять відмітки про перевіряння ведення первинного обліку відповідальною особою.

Періодичність реєстрації обсягів утворювання відходів залежить від специфіки виробництва (процесу, робіт, послуг тощо). Для безперервних процесів реєстрацію обсягів утворювання відходів виконують щозміни. Для виробництв (робіт, послуг), що мають періодичний характер, вимірювання виконують по закінченні процесу (циклу), операції або по закінченні періоду експлуатації чи зношення виробів, деталей, матеріалів тощо.

Визначають обсяги утворювання відходів за прямими вимірюваннями (форма № ПОВ-1) безпосередніми підрахунками, зважуванням чи вимірюванням, або, у випадку, коли відповідні об'єкти (наприклад, шламотрубопроводи) оснащені відповідним устаткуванням, приладами, або коли відходи скидають у відповідні вмістища (ковші для зливання шлаку, шлаковози, контейнери, бочки, баки тощо).

А.2.1 Журнал первинного обліку утворювання відходів за прямими вимірюваннями (форма ПОВ-1)

Записи у журналі за типовою формою ПОВ-1 ведуть на основі проведення замірювань або підрахунків.

В графі 1 вказують дату обліку та іншу уточнювальну інформацію, наприклад зміну, плавку, вивантаження чи інше, передбачене технологічною документацією підприємства.

В графу 2 заносять показники приладів, апаратури тощо, або кількість одиничних вимірювальних вмістищ, накопичувачів чи іншого устаткування, використовуваного для вимірювання. В назві графи зазначають спосіб вимірювання.

Якщо облік ведуть устаткуванням з підсумковими показниками, до цієї графи заносять попередні та наступні показники утворювання відходів.

В графі 3 вказують час роботи устаткування, протягом якого утворилась вимірювана кількість відходів, або місткість вмістищ, накопичувачів чи іншого устаткування, використовуваного для вимірювання.

В графі 4 вказують обсяг утворювання відходів у відповідних одиницях вимірювання (т (кг, г), м³ (дм³, л), м² (дм², см²), шт., тощо), що є результатом множення показників граф 2 і 3. Назву одиниці вимірювання показника обсягів утворювання відходів заносять у назву графи.

Якщо облік ведуть за безпосередніми підрахунками, зважуванням чи вимірюванням, то обсяг утворювання відходів вказують одразу в графі 4, а в графах 2 і 3 ставлять прочерк.

Показники графи 4 можна перераховувати за встановленим регламентом на суху масу чи на стандартну вологість тощо.

У разі обліку відходів устаткуванням з підсумковими показниками до цієї графи заносять різницю між попереднім і наступним показниками, записаними у графі 2.

У графу 5 заносять ті характеристики (параметри) відходів, які згідно з технологічною документацією підлягають вимірюванню або контролюванню безпосередньо в процесі утворювання відходів (наприклад, вологість шлаків, зольність відходів у разі збагачення вугілля, вміст окремих компонентів, наявність шкідливих домішок тощо). У графі 5 вказують назву зазначеного параметра, в графі 6 — його числове значення та одиницю вимірювання.

Якщо контрольований показник визначають візуально, то відповідну його характеристику (колір, запах тощо) наводять словами.

В графі 7 наводять відомості про об'єкти, куди надходять (відправляють) відходи, зокрема:

- на утилізацію на даному підприємстві (в цех № ...);
- на установку для знищування (спалювання тощо);
- на знешкодження (станцію нейтралізації тощо);
- на заводське чи інше шламосховище;
- на полігон чи звалище для промислових чи побутових відходів;
- на об'єкт (майданчик) тимчасового зберігання;
- на склад відходів як вторинної сировини;
- інше (зазначити).

В графі 8 напроти назви об'єкта, куди направлено (передано) відходи, вказують їх кількість у відповідних одиницях вимірювання.

Графа 9 призначена для підпису відповідальної особи, що виконала первинний облік відходів.

Періодично, залежно від особливостей виробництва (але не рідше одного разу на квартал), виконують підсумкове оцінювання обсягів утворення відходів, результати якого заносять в форму обліку окремими рядками із зазначенням інтервалу часу.

На підприємствах з незначними обсягами утворення відходів, передусім непромислових, допустима спрощена форма ведення форм первинного обліку відходів (за умови, що вони не належать до небезпечних I та II класів), яка передбачає обов'язкове заповнення лише граф 1, 4, 7 форми і зниження вимог до періодичності реєстрації утворення відходів, результати якого заносять у форму обліку окремими рядками із зазначенням інтервалу часу (раз на місяць тощо). Відповідні спрощення погоджують з місцевими органами Міністерства охорони навколишнього природного середовища України.

Журнал первинного обліку можна вести як на паперових носіях, так і на електронному носії інформації з утворенням відповідних масивів (баз) даних.

А.3 Типова форма № ПОВ-2

Підприємство, установа, організація,
фізична особа — суб'єкт
підприємницької діяльності

ЗАТВЕРДЖЕНА спільним наказом
Держкомстату України
та Мінприроди України №
«___» _____ р.

Ідентифікаційний код згідно з ЄДРПОУ:

Керівник (заступник керівника)
підприємства (установи,
організації)

(підпис)

Дата

ЖУРНАЛ ПЕРВИННОГО ОБЛІКУ УТВОРЮВАННЯ ВІДХОДІВ ЗА РОЗРАХУНКОВИМИ (ПОБІЧНИМИ) МЕТОДАМИ ВИМІРЮВАННЯ

Назва підрозділу (цеху, дільниці, відділу тощо) _____

Назва процесу (операції, робіт, послуг тощо) _____

Назва одиниці устаткування (приладів, апаратури тощо) _____

Назва відходів за нормативною (технологічною) документацією _____

Код та назва згідно з ДК 005 _____

Метод вимірювання _____

Керівник місцевого органу Міністерства охорони навколишнього природного середовища
України _____

(підпис)

Дата

Почато

Закінчено

Перевірив:

Дата	Посада	Підпис	Прізвище, ініціали

ФОРМА ПЕРШОЇ І ПОДАЛЬШИХ СТОРІНОК ЖУРНАЛУ

Дата обліку, (зміна тощо)	Питомі показники утворення відходів на одиницю продукції, напівфабрикатів, устаткування, робіт, одиниця вимірювання	Обсяг виробництва продукції, напівфабрикатів, час роботи устаткування тощо, одиниця вимірювання	Обсяг утворення відходів, одиниця вимірювання	Показники складу та контрольованих властивостей		Направлено (передано)		Підпис особи, що виконала запис
				Назва, позначка	Значення, одиниця вимірювання	Куди (об'єкт — цех, сховище, накопичувач тощо)	Обсяг, одиниця вимірювання	
1	2	3	4	5	6	7	8	9

А.4 Інструкція із заповнювання типової форми первинного обліку утворення відходів № ПОВ-2 «Журнал первинного обліку утворення відходів за розрахунковими (побічними) методами вимірювання»

Журнал первинного обліку утворення відходів призначений для обліковування і реєстрації обсягів фактичного поточного утворення відходів на підприємствах, в установах, організаціях, а також у фізичних осіб — суб'єктів господарювання, діяльність яких пов'язана з утворенням відходів (далі — підприємствах) безпосередньо на об'єктах такого утворення. Дані журналу використовують для ведення державної статистичної звітності, складання паспортів відходів, заповнювання реєстрових карт об'єктів утворення відходів, а також розрахунку лімітів утворення і розміщування відходів та для розроблення організаційно-технічних заходів щодо поводження з відходами.

Первинному обліку підлягають усі відходи, що утворюються на підприємстві, за винятком:

- зворотних відходів, що в єдиному циклі повертаються у технологічний процес;
- відходів, кількість яких є меншою від наявних технічних та інших можливостей фіксації їх утворення;

— комунальних (побутових) відходів та подібних відходів підприємств, видаляють (вивозять) які за договорами зі спеціалізованими підприємствами комунального господарства.

Обліку за формою № ПОВ-2 не підлягають невлонювані газоподібні речовини, що викидаються безпосередньо у повітря, та речовини, що скидаються із стічними водами у водні об'єкти^{*)} (крім тих, які акумулюються і підлягають вивезенню в спеціально відведені місця), а також спеціальні види відходів в разі ведення підприємством відповідних окремих форм обліку, регламентованих чинними нормативними актами.

^{*)} Їх обліковують за окремими формами.

Первинний облік утворювання відходів ведуть безпосередньо в місцях (об'єктах) утворювання відходів в процесі чи по закінченні кожного технологічного циклу, виробничої зміни, виду робіт тощо. Журнали первинного обліку заповнюють структурні підрозділи (цехи, дільниці тощо), діяльність яких супроводжена утворюванням відходів.

Журнали первинного обліку на підприємстві запроваджують за наказом керівника та письмовим розпорядженням начальників структурних підрозділів (цехів, дільниць тощо) та керівників відповідних служб, які визначають перелік і схему місць (об'єктів) утворювання відходів з їх нумерацією, відповідальних осіб за ведення первинного обліку утворювання конкретного виду відходів, періодичність перевірянь.

Журнал заповнює та підписує особа, яка призначена відповідальною за ведення первинного обліку конкретного виду відходів. Правильність заповнювання форм та достовірність даних, наведених в них, систематично перевіряє керівник відповідної служби підприємства, про що підтверджує своїм підписом у журналі.

На кожний вид відходів згідно з переліком місць (об'єктів) їх утворювання відкривають окремий журнал (або у загальній книзі обліку на такий журнал відводять необхідну кількість сторінок). Журнал візує на дату його запровадження начальник відповідного структурного підрозділу чи заступник керівника підприємства (у правому верхньому куті обкладинки).

На обкладинці журналу вказують: назву підприємства; назву підрозділу (цеху, дільниці, відділу тощо); назву процесу (операції, робіт, послуг тощо); назву одиниці устаткування (апаратури тощо); назву відходів за нормативною (технологічною) документацією, назву та код відходів згідно з ДК 005 (останні вписують за даними паспорта відходів після його складання).

Нижче з правого боку вказують дату початку і закінчення ведення журналу. Нижче з лівого боку роблять відмітки про перевіряння ведення первинного обліку відповідальною особою.

Періодичність реєстрації обсягів утворювання відходів залежить від специфіки виробництва (процесу, робіт, послуг тощо). Для безперервних процесів реєстрацію обсягів утворювання відходів виконують щозміни. Для виробництв (робіт, послуг), що мають періодичний характер, вимірювання виконують по закінченні процесу (циклу), операції або по закінченні періоду експлуатації чи зношування виробів, деталей, матеріалів тощо.

Типову форму № ПОВ-2 застосовують на підприємствах, цехах, дільницях, де відсутні можливості безпосереднього вимірювання утворювання відходів. У цьому разі виходять з питомих показників утворювання відходів на одиницю продукції (робіт, послуг), на одиницю устаткування або на одиницю часу. Останні визначають згідно з нормативними документами або розраховують за експериментально встановленими і затвердженими у встановленому порядку показниками.

Метод визначання обсягів утворювання конкретних видів відходів узгоджують з місцевими органами Міністерства охорони навколишнього природного середовища України відповідним візуванням (у нижньому правому куті обкладинки журналу) із зазначанням дати і посади.

А.4.1. Журнал первинного обліку утворювання відходів за розрахунковими (побічними) методами (форма № ПОВ-2)

Типову форму № ПОВ-2 застосовують на підприємствах, цехах, дільницях, де нема можливості безпосередньо вимірювати утворювання відходів.

В графі 1 вказують дату обліку та іншу уточнювальну інформацію.

В графі 2 вказують питомий показник утворювання відходів на одиницю продукції, напівфабрикатів, робіт, послуг тощо, а в графі 3 — обсяг виробництва продукції, напівфабрикатів, час роботи устаткування, проведення робіт, надання послуг тощо.

Кількість відходів можна також встановлювати за часом роботи устаткування для їх видалення і за його експлуатаційними характеристиками. У цьому разі вказують час роботи устаткування.

В графі 4 вказують обсяг утворювання відходів у відповідних натуральних одиницях вимірювання, які розраховують множенням показників граф 2 і 3. Показники графі 4 перераховують за встановленим регламентом на суху масу, на стандартну вологість відходів тощо. Одиницю вимірювання обсягів утворювання відходів вказують у назві графі 4.

У графу 5 заносять ті характеристики (параметри) відходів, які згідно з нормативно-технологічною документацією, підлягають вимірюванню або контролюванню безпосередньо в процесі утворювання відходів (наприклад, вологість шлаків, зольність відходів внаслідок збагачення вугілля, вміст окремих компонентів, наявність шкідливих домішок тощо). В графі 5 вказують назву зазначеного параметра, в графі 6 — його числове значення та одиницю вимірювання.

Якщо контрольований показник, визначають візуально, то відповідну його характеристику (колір, запах тощо) наводять словами.

В графі 7 наводять відомості про об'єкти, куди надходять (відправляють) відходи, зокрема:

- на утилізацію на даному підприємстві (в цех №...);
- на установку для знищення (спалювання тощо);
- на знешкодження (станцію нейтралізації тощо);
- на заводське чи інше шламосховище;
- на полігон чи звалище для промислових чи побутових відходів;
- на об'єкт (площадку) тимчасового зберігання;
- на склад відходів як вторинної сировини;
- інше (зазначити).

В графі 8 напроти назви об'єкта, куди направлено (передано) відходи, вказують їх кількість у відповідних одиницях вимірювання.

Графа 9 призначена для підпису відповідальної особи, що виконала первинний облік відходів.

Періодично, залежно від особливостей виробництва (але не рідше одного разу на квартал), виконують підсумкове оцінювання обсягів утворення відходів, результати якого заносять в форму обліку окремими рядками із зазначанням інтервалу часу.

На підприємствах з незначними обсягами утворення відходів, передусім непромислових, допустима спрощена форма ведення форм первинного обліку відходів (за умови, що вони не належать до небезпечних I та II класів), яка передбачає обов'язкове заповнення лише граф 1, 4, 7 форми і зниження вимог до періодичності реєстрації утворення відходів (раз на місяць тощо). Відповідні спрощення погоджують з місцевими органами Міністерства охорони навколишнього природного середовища України.

Журнал первинного обліку можна вести як на паперових носіях, так і на електронному носії інформації з утворенням відповідних масивів (баз) даних.

ДОДАТОК Б (обов'язковий)

ПАСПОРТ ВІДХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА

Б.1 Форма паспорт відходів підприємства та інструкція щодо його заповнювання

ПАСПОРТ ВІДХОДІВ

*Зберігають на підприємстві,
в установі, організації*

(підприємства, установи, організації,
фізичної особи — суб'єкта
господарювання)

Реєстраційний №

Код згідно з ЄДРПОУ	
Підпорядкування (код згідно з СПОДУ)	
Код згідно з ДК 009	
Адреса (місто, область, селище тощо, код згідно з ДК 014)	
Телефон	
Особа (організація), що складала паспорт	
Дата складання	

Назва відходів _____

(за нормативно-технологічною документацією)

(код згідно з ДК 005)

(за іншою спеціальною класифікацією чи переліком)

І. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО ВІДХОДИ

Б.1.1. Назва процесу (технології, операції, виду робіт, послуг), у разі яких утворюються відходи

Б.1.2. Назва сировини чи інших вихідних матеріалів, речовин, предметів, під час перероблення, оброблення, використання яких утворилися відходи _____

Б.1.3. Назва продукції, робіт, послуг, під час виготовлення, виконання, внаслідок яких утворилися відходи _____

Б.1.4. Обсяги щорічного утворювання відходів, одиниця вимірювання _____

Рік	Обсяг утворювання	Рік	Обсяг утворювання	Рік	Обсяг утворювання
1	2	1	2	1	2

Б.1.5. Питомі показники утворювання відходів

Б.1.5.1. Фактичне утворення відходів на одиницю сировини чи продукції, робіт, послуг _____

Б.1.5.2. Норматив утворювання відходів для даного процесу _____

II. ХАРАКТЕРИСТИКИ НЕБЕЗПЕЧНОСТІ ВІДХОДІВ

Б.1.6. Небезпечні властивості (тип небезпечності)

H1 ☐ Вибухонебезпечні	H6.1 ☐ Отруйні (сильнодійові)
H3 ☐ Вогнєнебезпечні рідкі	H6.2 ☐ Інфікувальні
H4.1 ☐ Вогнєнебезпечні тверді	H8 ☐ Корозієнебезпечні
H4.2 ☐ Здатні самозайматися	H10 ☐ Здатні до виділення токсичних газів внаслідок контакту з водою, повітрям
H4.3 ☐ Виділяють вогнєнебезпечні гази внаслідок взаємодії з водою	H11 ☐ Токсичні з довготривалою гострою і хронічною дією
H5.1 ☐ Окиснювальні (що можуть спричинити загорання інших матеріалів)	H12 ☐ Екотоксичні, зокрема з ефектом біоаккумуляції
H5.2 ☐ Органічні пероксиди (термічно нестійкі, схильні до екзотермічного розкладу)	H13 ☐ Здатні до небезпечних перетворень протягом зберігання

Б.1.7. Дані про встановлені небезпечні властивості (параметри) _____

Б.1.8. Клас небезпеки для токсичних відходів (за небезпечними властивостями H6.1; H11)

☐ I клас ☐ II клас ☐ III клас ☐ IV клас

Б.1.9. Належність до переліку (списку) небезпечних відходів _____

(назва, код відходів за переліком)

Б.1.10. Небезпечні складники відходів

№ ч/ч	Назва небезпечного складника (речовини, сполуки)	Код за переліком	Одиниця вимірювання	Вміст

Б.1.11. Додаткова чи узагальнена інформація про небезпечність. Обмеження щодо транспортування, рекомендований спосіб поводження _____

III. ФІЗИКО-ХІМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВІДХОДІВ**Б.1.12. Тип відходів (за складом)**

- ☐ 1. Неорганічний   ☐ 2. Органічний   ☐ 3. Біологічний   ☐ 4. Змішаний

Б.1.13. Фізичний (агрегатний) стан

- ☐ 1. твердий-пило- та порошко-подібний   ☐ 2. твердий інший   ☐ 3. ласто- і смолоподібний   ☐ 4. шламо-подібний
- ☐ 5. рідинний   ☐ 6. гази   ☐ 7. змішаний   ☐ 8. інше (зазначити)

Б.1.14. Речовинно-компонентний склад відходів

№ ч/ч	Назва речовин, компонентів	Одиниця вимірювання	Вміст	№ ч/ч	Назва речовин, компонентів	Одиниця вимірювання	Вміст
1	2	3	4	1	2	3	4

Б.1.15. Гранулометричний склад

№ ч/ч	Фракції	Вміст, % (коливання)		№ ч/ч	Фракції	Вміст, % (коливання)	
		від	до			від	до
1	2	3	4	1	2	3	4

Б.1.16. Хімічний склад відходів

№ ч/ч	Хімічні сполуки та елементи	Одиниця вимірювання	Вміст	№ ч/ч	Хімічні сполуки та елементи	Одиниця вимірювання	Вміст
1	2	3	4	1	2	3	4

Б.1.17. Фізико-механічні властивості

№ ч/ч	Показник	Одиниця вимірювання	Величина показника	№ ч/ч	Показник	Одиниця вимірювання	Величина показника
1	2	3	4	1	2	3	4

IV. ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ**Б.1.18. Вид транспорту та спосіб транспортування відходів (до місця зберігання чи видалення тощо)**

- ☐ 1. Автомобільний   ☐ 2. Залізничний
- ☐ 3. Транспортний   ☐ 4. Шламо-пульпопровід
- ☐ 5. Навалом   ☐ 6. В тарі (контейнерах тощо)
- ☐ 7. Інше (зазначити)

Б.1.19. Умови зберігання чи видалення (тип сховища)

- ☐ 1. Відкрите поверхнєве   ☐ 2. Відкрите заглиблене в землю
- ☐ 3. Підземне   ☐ 4. Складське приміщення
- ☐ 5. Окреме вмістище   ☐ 6. Інше (зазначити)
- (зазначити яке)

Б.1.20. Оброблення (знешкодження тощо) відходів для видалення, одиниця вимірювання _____

№ ч/ч	Назва операції	Обсяг за роками				
		1	2	3	4	5

Б.1.21. Перероблення відходів (для подальшого утилізування), одиниця вимірювання _____

№ ч/ч	Назва операції	Обсяг за роками				
		1	2	3	4	5

Б.1.22. Взято на баланс як вторинну сировину, одиниця вимірювання _____

		Обсяг за роками					
		1	2	3	4	5	6
	Всього відходів						
	зокрема перероблених						

Б.1.23. Утилізація відходів, одиниця вимірювання _____

№ ч/ч		Обсяг за роками				
		1	2	3	4	5
1	Утилізовано на підприємстві як вторинні ресурси, всього зокрема перероблених					
2	Утилізовано на підприємстві як енергетичні ресурси, всього зокрема перероблених					
3	Реалізовано іншим споживачам, всього зокрема перероблених зокрема на експорт					
4	Забрано зі сховища					
5	Інше (вказати)					

Б.1.24. Видалення та зберігання (тимчасове розміщення) відходів, одиниця вимірювання _____

№ ч/ч	Назва операції	Обсяг за роками				
		1	2	3	4	5
1	Знищено (спалено тощо)					

Кінець таблиці

№ ч/ч	Назва операції	Обсяг за роками				
		1	2	3	4	5
2	Видалено на санкціоновані звалища, всього зокрема ті, що відповідають санітарним нормам					
3	Вивезено на звалища твердих побутових відходів					
4	Розміщено тимчасово на території підприємства					
5	Розміщено в місцях неорганізованого складування					
6	Інше					

Б.1.25. Дообліковано (виявлено в процесі інвентаризації), одиниця вимірювання _____

	Обсяг за роками					
	1	2	3	4	5	6
Дообліковано відходів						

Б.1.26. Втрачено в процесі зберігання, одиниця вимірювання _____

	Обсяг за роками					
	1	2	3	4	5	6
Втрачено відходів						

Б.1.27. Загальний обсяг накопичення відходів, одиниця вимірювання _____

Об'єкт (місце) накопичування	Обсяг за роками					
	1	2	3	4	5	6

☐ Відокремлене накопичування☐ Змішане накопичування**Б.1.28.** Можлива ресурсна придатність — для виробництва чи отримання:☐ 1. Нерудних будівельних матеріалів☐ 2. Стінових будівельних матеріалів☐ 3. В'язких матеріалів☐ 4. Інших будівельних матеріалів☐ 5. Скла☐ 6. Чорних металів☐ 7. Кольорових металів☐ 8. Благородних металів☐ 9. Рідкісних металів☐ 10. Інших металів☐ 11. Нафтопродуктів☐ 12. Мінеральних олій☐ 13. Паливних матеріалів☐ 14. Деревинних матеріалів☐ 15. Паперу та картону☐ 16. Гуми, каучуку☐ 17. Текстилю, натуральних волокон☐ 18. Синтетичних волокон☐ 19. Пластмас і полімерів☐ 20. Кислот☐ 21. Лугів☐ 22. Неорганічних солей☐ 23. Органічних солей☐ 24. Розчинників☐ 25. Добрив☐ 26. Меліорантів☐ 27. Харчових компонентів☐ 28. Кормових компонентів☐ 29. Інше (зазначити)

Б.1.29. Технології утилізування (використання)

1. _____
 _____
 _____
 _____
 Назва технології, розробник (власник) технології

2. _____
 _____
 _____
 _____

Б.1.30. Причини невикористання відходів

☐ 1. Відсутність технології	☐ 2. Відсутність споживачів
☐ 3. Надлишковий обсяг утворювання (щодо потреб)	☐ 4. Відсутність устаткування для перероблення
☐ 5. Нетранспортабельність	☐ 6. Економічна недоцільність
☐ 7. Інші причини (вказати)	

V. КОНТРОЛЬ ВЕДЕННЯ ПАСПОРТА ВІДХОДІВ

Дата контролю	Зауваги до ведення паспорта	Підпис контролюваної особи з зазначенням посади, прізвища	Зміни, внесені за заувагами
---------------	-----------------------------	---	-----------------------------

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ ВИКОНАВЕЦЬ

_____ (підпис, ініціали, прізвище)
 Керівник структурного підрозділу (цеху, дільниці тощо)
 _____ (підпис, ініціали, прізвище)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Керівник підприємства

_____ (підпис, ініціали, прізвище)
 МП «_____» _____ 200

Б.2. Інструкція щодо ведення паспортів відходів**Б.2.1 Вступ**

Паспортизацію відходів виконують згідно з чинним законодавством (Закон України «Про відходи», ст. 17, 26). Підприємства, установи, організації, а також фізичні особи — суб'єкти підприємницької діяльності (далі — підприємства), діяльність яких пов'язана з утворенням відходів та здійсненням операцій поводження з ними, зобов'язані визначати склад і властивості відходів, що утворюються, а також ступінь їх небезпечності для довкілля та здоров'я населення, виявляти і вести первинний поточний облік кількості, типу і складу відходів, що утворюються, збирають, перевозять, зберігають, обробляють, утилізують, знешкоджують, які захороняють та видаляють.

Паспортизації підлягають будь-які речовини, матеріали і предмети, які підпадають під категорію відходів згідно з визначенням, тобто якщо вони «не мають подальшого використання за місцем утворення чи виявлення та яких їх власник повинен позбутися за допомогою утилізації чи видалення». Виняток становлять комунальні (побутові) та подібні їм відходи підприємств, які видаляють (вивозять) згідно з договорами, укладеними зі спеціалізованими підприємствами (організаціями). Первинний облік і паспортизацію комунально-побутових та подібних їм відходів ведуть за окремим порядком.

На кожному підприємстві паспортизації підлягають усі відходи, для яких встановлюють ліміти на утворення та розміщування. Обмеження щодо паспортизації відходів за мінімальною кількістю їх утворення можна вводити за погодженням з місцевими підрозділами спеціально уповноваженого органу виконавчої влади у сфері поводження з відходами.

Для підприємств (передусім непромислових) з незначними обсягами утворювання інертних і малонебезпечних (IV класу небезпеки) відходів допустимо вводити паспорти за скороченою системою показників. Зазначене спрощення також відповідно погоджують.

Допустимо складати єдині паспорти для відходів одного виду (одного класу небезпеки), що утворюються в різних процесах, операціях, роботах. В такому випадку у відповідних розділах і пунктах паспорта наводять перелік тих процесів, в яких утворюється даний вид відходів, пооб'єктні обсяги утворювання та інше за змістом форми.

Паспорти не складають також на спеціальні види відходів (наприклад радіоактивні) в разі ведення підприємством відповідних окремих форм обліку та паспортизації згідно з чинними нормативними актами.

Б.2.2 Загальні вимоги

Процес паспортизації відходів починають з їх виявлення і проводять послідовне збирання, узагальнення та зберігання відомостей про кожний конкретний вид відходів, їх походження, технічні, фізико-хімічні, технологічні, екологічні, санітарні, економічні та інші показники, методи їх вимірювання і контролювання, а також про можливі технології їх перероблення, зберігання, транспортування й утилізування, видалення, знешкоджування та захоронення.

Виявляють відходи згідно з ДСТУ 3911.

Паспортизацію виконують заповнюванням паспорта відходів та його послідовним доповнюванням і уточнюванням з використанням місцевих, галузевих і державних експертних і аналітичних інформаційних джерел, а також даних, пов'язаних з поводженням з відходами, з вихідними технологічними процесами, продукцією з відходів тощо. В процесі паспортизації виконують:

- уточнення назви і показників відходів, які паспортизують, для віднесення їх до наявних класів, груп, переліків та інших категорій;
- обґрунтування оптимальних технологій утилізування чи видалення відходів, способів їх знешкоджування, зберігання та транспортування тощо;
- проведення організаційних, науково-технічних та технологічних заходів для максимального утилізування відходів, реалізування чи передавання їх іншим споживачам;
- удосконалення технологій (зокрема тих, які проектують) для зведення до мінімуму утворювання відходів та зниження рівня їх небезпечності;
- визначення ефективних методів контролювання відходів;
- уточнення термінологічних, класифікаційних і метрологічних вимог.

Паспорти відходів складають утворювачі (власники) відходів відповідно до Б.1 цього стандарту. Паспортизація відходів вимагає систематичного супроводження кожного конкретного виду відходів, починаючи з його утворювання чи виявлення і до утилізування або остаточного видалення. Після заповнювання паспорта у ньому відображають всі зміни даних про відходи та технології поводження з ними, якщо такі мали місце.

Облік руху відходів на підприємстві проводять на підставі документів оперативного-технічного і бухгалтерського супроводження операцій з відходами, зокрема: накладних-вимог на внутрішньо-виробниче переміщення відходів, товарно-транспортних накладних, накладних на відпуск на сторону, карток (книг) складського обліку, лімітно-забірних карток, приймальних актів, рахунків-фактур, довідок з контрольним талоном про відходи (направлені на зберігання, видалення) тощо.

Форми паспорта заповнюють утворювачі (власники) відходів на підставі всієї наявної інформації, зокрема нормативно-технологічної документації, даних журналів первинного обліку відходів, результатів лабораторних досліджень складу та властивостей відходів (проведених за стандартними та сертифікованими методиками), результатів інвентаризації відходів тощо.

Форми паспорта відходів підприємства запроваджують за наказом керівника підприємства та письмовим розпорядженням начальників структурних підрозділів і керівників відповідних служб, які визначають відповідальних осіб за ведення паспорта конкретного виду відходів підприємства.

Для обліку паспортів відходів на підприємстві складають їх реєстр (перелік). Порядковий номер у цьому разі є реєстраційним номером паспорта відходів.

Б.2.3 Зміст і порядок складання паспорта відходів

На титульному аркуші паспорта зверху зліва зазначають назву підприємства (установи, організації)-утворювача (власника) відходів та реєстраційний номер паспорта.

Нижче зазначають код підприємства-утворювача (власника) відходів згідно з ЄДРПОУ, його підпорядкування та код згідно з СПОДУ, вид економічної діяльності згідно з ДК 009, юридичну адресу та код згідно з ДК 014, контактні телефони та особу (організацію), що склала паспорт, дату складання.

Проставляють реєстраційний номер паспорта, який має відповідати порядковому номеру відходів у реєстрі відходів даного підприємства.

Примітка 1. Місцеві природоохоронні органи можуть встановлювати додаткові реєстраційні номери для тих чи інших видів відходів.

На титульному аркуші паспорта вказують також назву відходів за нормативно-технологічною документацією підприємства, згідно з ДК 005 та відповідний код, назву відходів за іншою спеціальною класифікацією (переліком), (якщо така існує) та код.

Примітка 2. Код згідно з ДК 005 визначають виходячи з основного та додаткового видів економічної діяльності підприємства, конкретного процесу (виду робіт), у якому утворюються відходи і відповідно з їхньою назвою. Остання може як співпадати з назвою відходів у технологічній документації, так і не співпадати (мати більш загальну групову назву чи інше). В окремих випадках назва за технологічною документацією може не мати відповідника у ДК 005, що зазначають окремо.

Назву та код відходів за іншою спеціальною класифікацією зазначають за окремою вимогою місцевих природоохоронних органів, які можуть стосуватися переліків за Базельською конвенцією про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням, переліків ОЕСР (зелений, жовтий) тощо [9].

ПОРЯДОК ЗАПОВНЮВАННЯ ПАСПОРТА

Розділ I. Загальні відомості про відходи (пункти Б.1.1—Б.1.5)

У пункті Б.1.1 вказують назву процесу (технології, операції, виду робіт, послуг) відповідно до нормативно-технологічної документації, під час яких утворюються відходи.

У пункті Б.1.2 вказують назву сировини чи інших вихідних матеріалів, речовин, предметів, під час перероблення, оброблення чи використання яких утворюються відходи, та нормативно-технологічну документацію щодо них.

У пункті Б.1.3 відповідно до нормативно-технологічної документації вказують назву продукції (робіт, послуг), під час виготовлення (проведення, надання) яких утворюється даний вид відходів.

У пункті Б.1.4 наводять обсяги щорічного утворювання відходів та одиницю вимірювання, яку вказують у назві пункту.

У пункті Б.1.5 вказують питомі показники утворювання відходів на одиницю продукції (робіт, послуг), а у разі перероблення сировини — на одиницю сировини (t/t , kg/m^3 , $kg/10000$ шт. тощо).

У підпункті Б.1.5.1 вказують фактичний питомий показник утворювання даного виду відходів в розрахунку на одиницю продукції, робіт чи послуг. У разі перероблення сировини вказують фактичний питомий обсяг утворювання відходів на одиницю сировини. В окремих випадках можна вказувати обидва показники (наприклад, у разі збагачення руди — на одиницю руди і на одиницю концентрату тощо). За одиницю вимірювання продукції, робіт чи послуг приймають показники маси, об'єму, кількості чи вартості, що є загальноприйнятими калькуляційними одиницями в системі обліку.

У підпункті Б.1.5.2 вказують норматив утворювання відходів, тобто технологічно (регламентно) обумовлений питомий показник утворювання відходів (на одиницю продукції, перероблення сировини, отримання енергії, проведення робіт, надання послуг), який визначають, виходячи з матеріально-сировинних балансів виробничих процесів, норм витрат матеріалів, режимів ведення робіт тощо за умови дотримання встановлених регламентів, інструкцій, методик, стандартів, технічних умов та інших нормативних документів.

Зазначений норматив визначають за наявною в технологічній документації інформацією чи згідно з [14], [15].

Розділ II. Характеристики небезпечності відходів (пункти Б.1.6—Б.1.11)

У пункті Б.1.6 вказують небезпечні властивості відходів, що визначають характер (тип) їх небезпечності.

Закреслюють ту клітинку, яка відповідає типу небезпечності. Тип небезпечності встановлюють за Переліком небезпечних властивостей, затвердженим у встановленому порядку [5]. Небезпечність визначає утворювач (власник) відходів згідно зі встановленим порядком [12], [13].

У пункті Б.1.7 наведено інформацію, яка деталізує (розкриває) встановлені небезпечні властивості як якісні, так і кількісні (щодо токсичності, реакційної здатності, корозійної активності, температури займистості тощо).

У пункті Б.1.8 закреслюють клітинку, яка вказує належність даного виду відходів до класу небезпеки за ступенем токсичності — згідно з чинними нормативно-правовими актами.

У пункті Б.1.9 вказують належність відходів до регламентованих переліків небезпечних відходів, затверджених спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері поводження з відходами, із зазначенням назви переліку і коду відходів за ним. У цьому пункті на вимогу місцевих природоохоронних органів можна визначати належність, згідно з Базельською конвенцією, до Жовтого чи Зеленого переліку відходів тощо [9]. Цю позицію кореспондують зі змістом титульного аркуша Паспорта.

У пункті Б.1.10 зазначають небезпечні складники відходів та їх вміст (у відсотках, мг/л, кг/м³ тощо). Назви та коди наводять за додатком І до Базельської конвенції та додатково згідно з ДСанПіН 2.2.7.029 [2].

Перелік небезпечних складників (компонентів) відходів, який підлягає визначанню, встановлюють виходячи з особливостей технологічних процесів, в яких відходи утворюються, складу силовинних та інших вхідних компонентів та очікуваних їх фізико-хімічних перетворень. Цей перелік можна коригувати відповідно до вимог місцевих природоохоронних органів.

Якщо відходи утворюються за результатом виробничого споживання матеріалів, речовин, предметів, на які є відповідні технічні умови чи інші регламенти (як то розчинники, каталізатори, фільтрувальні матеріали, мастила, абсорбенти тощо), то показники їх складу за розділами II-III паспорта можна обмежувати тими компонентами, що є для них привнесеними чи новоутвореними. Ця засторога стосується усіх видів пакувальних матеріалів і тари, списаного устаткування та його складових частин, захисного одягу, а також відходів кінцевої продукції виробництва, зокрема некондиційної, забрудненої, простроченої і т. ін.

У пункті Б.1.11 наводять додаткову та узагальнювальну інформацію щодо небезпечності відходів, яка може мати суттєве значення під час поводження з ними.

Розділ III. Фізико-хімічні характеристики відходів (пункти Б.1.12—Б.1.17).

У пункті Б.1.12 закреслюють ту клітинку, яка вказує тип відходів за складом: неорганічний, органічний, біологічний, змішаний, а в пункті Б.1.13 — фізичний (агрегатний) стан: твердий, рідинний, шламоподібний, тощо.

У пункті Б.1.14 в табличній формі вказують речовинний чи компонентний (наприклад мінеральний) склад відходів. Таблиця містить порядковий номер компонента, його загальноприйняту або застандартизовану назву і вміст (у відсотках, кг/т, кг/м³, мг/л тощо). Компонентний склад може охоплювати тверду і рідку фазу, речовини або матеріали, літологічні різновиди порід, мінералогічний склад тощо.

У пункті Б.1.15 для кускових, шламо-, пилоподібних та інших дисперсних відходів вказують гранулометричний склад, фракції та коливання їх вмісту у відсотках.

У пункті Б.1.16 в табличній формі вказують хімічний склад відходів (за винятком небезпечних складників, наведених у Б.1.11) за порядковими номерами, видами сполук чи хімічних елементів та їх вмістом (у відсотках).

У пункті Б.1.17 вказують кількісні показники фізико-механічних, зокрема теплофізичних чи інших властивостей відходів. Вказують ті властивості відходів, які є характерними для даного виду, і визначають напрямки подальшого поводження з ними.

Розділ IV. Поводження з відходами (пункти Б.1.18—Б.1.30).

У пункті Б.1.18 вказують спосіб та умови транспортування відходів закресленням клітинки. У цьому разі закреслюють дві клітинки, наприклад автомобільний і навалом чи автомобільний і в упаковці (тарі) тощо.

У пункті Б.1.19 закреслюють ту клітинку, яка вказує на умови зберігання відходів.

Пункт Б.1.20 заповнюють у випадку, коли на підприємстві виконують попереднє оброблення відходів для їх знешкодження для подальшого видалення. У таблиці вказують назву операції з оброблення (знешкодження тощо) і обсяги відходів, оброблені зазначеним способом за роками. Одиницю вимірювання вказують у назві пункту.

Пункт Б.1.21 заповнюють у випадках, коли на підприємстві виконують попереднє перероблення відходів (грануляція, подрібнення тощо) для подальшого утилізування. В таблиці вказують назву операції перероблення відходів та обсяги відходів за роками, перероблені зазначеним способом. Одиницю вимірювання вказують у назві пункту.

У пункті Б.1.22 вказують обсяги відходів за роками, взяті на баланс на підприємстві в якості вторинної сировини (якщо таке мало місце). Вказують загальні обсяги відходів, взятих на баланс, і окремим рядком — обсяги перероблених відходів, взятих на баланс як вторинну сировину. Одиницю вимірювання вказують у назві пункту.

У пункті Б.1.23 вказують спосіб поводження з відходами для утилізування та обсяги за напрямками такого поводження за роками. Відповідні показники зазначають щорічно. Одиницю вимірювання вказують у назві пункту.

Позицію 1 пункту Б.1.23 заповнюють у випадку, коли відходи використані самим підприємством як матеріальні (сировинні) ресурси. Вказують загальні обсяги використовування відходів, і окремим рядком — обсяги використовування перероблених відходів.

Позицію 2 пункту Б.1.23 заповнюють у випадку, коли відходи використані самим підприємством як енергетичні ресурси. У цьому разі вказують загальні обсяги використовування відходів як енергетичних ресурсів, і окремим рядком — обсяги утилізації перероблених відходів.

Позицію 3 пункту Б.1.23 заповнюють у випадку, коли відходи реалізують іншим споживачам для утилізації. Вказують загальні обсяги реалізації і окремими рядками — обсяги реалізації перероблених відходів і обсяги реалізації відходів на експорт (якщо таке мало місце).

Позицію 4 пункту Б.1.23 заповнюють у випадку, коли підприємство утилізує відходи, накопичені протягом минулих років.

Позицію 5 пункту Б.1.23 заповнюють у випадку, коли підприємство утилізує відходи якимось іншим чином (наприклад, для планування території, закладання виробленого простору, спорудження дамб тощо). Вказують яким саме способом утилізовано відходи.

У пункті Б.1.24 вказують спосіб поводження з відходами для видалення або зберігання та обсяги за напрямками такого поводження за роками. Відповідні показники проставляють щорічно. Одиницю вимірювання вказують у назві пункту.

Пункт Б.1.25 заповнюють у випадку, коли в процесі інвентаризації було виявлено відходи, накопичені протягом минулих років. Вказують рік, коли були виявлені відходи, і обсяг виявлених відходів.

Пункт Б.1.26 заповнюють у випадку, коли частину відходів було втрачено в процесі зберігання. Підставою для обґрунтування обсягів втрат відходів можуть бути розрахунки, здійснені виходячи з коефіцієнтів неминучих безповоротних втрат, затверджених у встановленому порядку, або акти комісій щодо втрат відходів, якщо відходи були втрачені в результаті нерегламентованих дій.

У пункті Б.1.27 вказують загальний обсяг даного виду відходів, що розміщено на належних підприємству об'єктах, зокрема на спеціалізованих об'єктах видалення (захоронення), на об'єктах неорганізованого складування чи безпосередньо на території підприємства (майданчиках, складських приміщеннях, вмістищах тощо).

Обсяг накопичення в загальному випадку має відповідати алгебраїчній сумі таких показників:

- обсягу накопичення за даними на попередній рік;
- обсягу утворення відходів у звітному (поточному) році;
- обсягу утилізування відходів за всіма напрямками;
- обсягу втрачених відходів (в процесі зберігання тощо);
- обсягу дооблікованих відходів (в результаті інвентаризації тощо).

В окремих випадках можна враховувати обсяг відходів, взятих на баланс як вторинних ресурсів, якщо передбачено їх окреме зберігання.

У пункті Б.1.27 зазначають також (закреслюють відповідну клітинку) чи накопичують даний вид відходів відокремлено від інших, чи він змішується з іншими відходами в колективному накопичувачі (об'єкті видалення, зберігання).

У пункті Б.1.28 закреслюють ту клітинку, яка вказує можливу ресурсну придатність відходів — для виробництва чи для отримування яких матеріалів (продукції) їх можна використовувати (в межах регіону, країни в цілому) і яку сировину чи матеріали можна замінювати. У цьому разі можливе закреслення двох і більше клітинок.

У пункті Б.1.29 наводять відомості про можливі технології утилізування (використання) відходів в Україні та про розробників (власників) технологій.

У пункті Б.1.30 вказують причини невикористання даного виду відходів (в межах підприємства, регіону, країни). Закреслюють ту клітинку, яка вказує причини невикористання.

Розділ V. Контроль ведення паспорта відходів

У цей розділ вносять зауваги щодо ведення паспорта із зазначанням дати, посади і прізвища контролювальної особи. До останніх належать: відповідний персонал підприємства, представники місцевих природоохоронних органів чи санітарної служби. Відповідальний виконавець за ведення паспорта повинен зазначати здійснені заходи для усунення зауваг.

Паспорт відходів підписує відповідальний виконавець, керівник структурного підрозділу, відповідального за ведення паспорта відходів підприємства, погоджує і затверджує керівник (заступник керівника) підприємства.

ДОДАТОК В
(довідковий)

ОПЕРАЦІЇ З ВИДАЛЯННЯ ТА УТИЛІЗУВАННЯ ВІДХОДІВ
(відповідно до Базельської конвенції)

В.А. Операції, які не призводять до можливої рекуперації, рециркуляції, утилізації, прямого повторного чи альтернативного використання

Розділ В.А охоплює всі подібні операції з видалення відходів, які виконують практично.

Таблиця В.1

Код операції	Назва операції
D1	Складування (звалювання) на землі чи під поверхнею землі. Наприклад, на звалищі тощо
D2	Оброблення ґрунту. Наприклад, біохімічний розклад рідких або мулистих відходів у ґрунті.
D3	Закачування на глибину. Наприклад, вприскування відходів відповідної консистенції у свердловини, в соляні куполи або природні резервуари тощо
D4	Скидання у поверхневі (як правило, штучні) водоймища. Наприклад, розміщення рідких або шламоподібних відходів в котлованах, ставках-накопичувачах, відстійних басейнах, лагунах тощо
D5	Скидання на спеціально обладнані звалища (на полігони). Наприклад, розміщення в окремих відсіках з прокладкою і поверхневим покривом, які ізолюють їх один від одного та від довкілля
D6	Скидання відходів у водоймища, крім морів та океанів
D7	Скидання в моря та океани, зокрема розміщування (захоронення) на морському дні
D8	Біологічне оброблення, не обумовлене в інших розділах цього додатка, і в результаті якого утворюються кінцеві сполуки чи суміші, які потім видаляють за допомогою будь-якої з операцій, зазначених у розділі А
D9	Фізико-хімічне оброблення, не обумовлене в інших розділах цього додатка, і в результаті якого утворюються кінцеві сполуки чи суміші, які потім видаляють за допомогою будь-якої з операцій, зазначених у розділі А. Наприклад, випарювання, сушіння, прожарювання, нейтралізування, осаджування і т. ін.
D10	Спалювання (обзолення) на суші (на землі)
D11	Спалювання (обзолення) в морі
D12	Постійне зберігання. Наприклад, у спеціальних контейнерах в шахті тощо
D13	Змішування, перемішування перед застосуванням будь-якої з операцій, перелічених у розділі А
D14	Переупаковування перед застосуванням будь-якої з операцій, перелічених у розділі А
D15	Зберігання в очікуванні будь-якої з операцій, перелічених у розділі А
D16	Інші способи видалення, не зазначені вище

В.Б. Операції, які можуть призвести до рекуперації, рециркуляції, утилізації, прямого повторного чи альтернативного використання

Розділ В.Б охоплює всі подібні операції з матеріалами, які визначені як небезпечні відходи чи вважаються такими і які в іншому разі потрібно призначати для операцій, передбачених в розділі А.

Таблиця В.2

Код операції	Назва операції
R1	Використання у вигляді палива (крім прямого спалювання для знищування) чи іншим чином для одержування енергії
R2	Регенерація (рекуперація) розчинників
R3	Регенерація органічних речовин, не використовуваних як розчинники
R4	Рециркуляція (утилізація) металів та їх сполук
R5	Рециркуляція (утилізація) інших неорганічних матеріалів
R6	Регенерація (рекуперація) кислот і лугів
R7	Регенерація (рекуперація) компонентів, використовуваних для боротьби з забрудненнями (викидами)
R8	Регенерація (рекуперація) компонентів каталізаторів
R9	Повторне переганання (рафінування) використаних нафтопродуктів або інші способи повторного застосування раніше використаних нафтопродуктів
R10	Оброблення ґрунту (внесення в землю), що сприяє його сільськогосподарському використанню чи покращує екологічне становище, зокрема компостування та інші процеси біотрансформації
R11	Використання залишкових матеріалів (відходів другої генерації), одержаних в результаті операцій за номерами R1—R10
R12	Обмін відходами для виконання операцій за номерами R1—R11
R13	Накопичення, заготівля матеріалів, призначених для будь-якої з операцій (R1—R14)
R14	Інші не визначені вище способи утилізації

ДОДАТОК Г
(довідковий)

ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1 Закон України «Про приєднання України до Базельської конвенції про контроль за транскордонним перевезенням відходів та їх утилізацією/видаленням» № 803-XIV від 1 липня 1999 р.

2 ДСанПіН 2.2.7.029–99 Гігієнічні вимоги щодо поводження з промисловими відходами та визначення їх класу небезпеки для здоров'я населення, затверджені від 01.07.99 № 29

3 СанПіН 4630–88 Санитарные правила и нормы охраны поверхностных вод от загрязнения (Санітарні правила і норми охорони поверхневих вод від забруднення)

4 СнП 2.01.28.85 Полигоны по обезвреживанию и захоронению токсичных промышленных отходов. Основные положения по проектированию. (Полігони по знешкодженню та захороненню токсичних промислових відходів. Основні положення щодо проектування) М., 1985

5 Наказ Міністерства екології та ресурсів України № 165 Про затвердження Переліку небезпечних властивостей та інструкцій щодо контролю за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх утилізацією/видаленням і Жовтого та Зеленого переліків відходів, затверджений 16.10.2000 р.

6 Постанова Кабінету Міністрів України № 1217 Про затвердження Порядку виявлення та обліку безгосподарних відходів, затверджений 3 серпня 1998 р.

7 Наказ Держпідприємництва та Мінекології та ресурсів України № 27/44 Про затвердження ліцензійних умов провадження діяльності із здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами, затверджений 12.02.2001, зареєстрований в Міністерстві юстиції України № 187/5378 від 01.03.2001

8 Наказ Держпідприємництва та Міністерств екології та ресурсів України № 52/105 Про затвердження ліцензійних умов провадження господарської діяльності із збирання, заготівлі окремих видів відходів як вторинної сировини, затверджений 19.03.2001, зареєстрований в Міністерстві юстиції України № 319/5510 від 06.04.2001

9 Постанова Кабінету Міністрів України від 13 липня 2000 р. № 1120 Про затвердження Положення про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх утилізацією/видаленням і Жовтого та Зеленого переліків відходів

10 Постанова Кабінету Міністрів України від 31 серпня 1998 р. № 1360 Про затвердження Порядку ведення реєстру об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів

11 Постанова Кабінету Міністрів України від 3 серпня 1998 р. № 1216 Про затвердження Порядку ведення реєстру місць видалення відходів

12 ГОСТ 30333–95 Паспорт безопасности вещества (материала). Основные положения. Информация по обеспечению безопасности при производстве, применении, хранении, транспортировании, утилизации. (Паспорт безпечності речовини (матеріалу). Основні положення. Інформація щодо убезпечування виробництва, застосування, зберігання, транспортування, утилізування).

Код УКНД 13.030.01

Ключові слова: відходи, операції поводження з відходами, загальні вимоги, виявлення відходів, паспортизація, збирання, зберігання, утилізація, видалення, санітарно-гігієнічна безпечність, екологічна небезпечність.

Редактор А. Біденко
Технічний редактор О. Касіч
Коректор Т. Нагорна
Верстальник Р. Дученко

Підписано до друку 22.09.2008. Формат 60 × 84 1/8.
Ум. друк. арк. 3,25. Зам. Ціна договірна.

Виконавець
Державне підприємство «Український науково-дослідний
і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» (ДП «УкрНДНЦ»)
вул. Святошинська, 2, м. Київ, 03115

Свідчення про внесення видавця видавничої продукції до Державного реєстру
видавців, виготовників і розповсюджувачів видавничої продукції від 14.01.2006 р., серія ДК, № 1647